

Dob utca 18.

Építés éve: 1840 körül, 1860 hozzáépítés, 1904 homlokzat átalakítás • Tervező: nincs adat, Senger János, Bán Dezső • Építető: nincs adat, Granichstädten Simon, Hoffer Gyula • *Volt Hoffer-féle húsfüstölő. 15/110 méteres telekre L alakban épült, klasszicista eredetű, egyemeletes lakóház és műhely, ma 9 lakással, szecessziósra változtatott homlokzattal, tulajdonjog fenntartással eladva, a vevő és a befektető azonos a 14. számú házával. A belső oldalszárny felének bontása után az udvaron ötemeletes lakóház épül 34 lakással. Műemléki felterjesztését a kulturális miniszter nem írta alá.*

A fényképek készítői: Rumbach S. u. 8., Király u. 25-29, Király u. 40. – Seidner Zoltán • Síp u. 22., Káldy Gy. u. 3., Kazinczy u. 9., Kazinczy u. 14., Kazinczy u. 50., Paulay E. u. 65, Nagymező u. 5., Vasváry P. u. 4., – ÓVÁSI! • Holló u. 11., Holló u. 12., Dob u. 27., Síp u. 8., Dob u. 14., Kazinczy u. 41., Király u. 27., Király u. 29., Klauzál u. 8. Klauzál u. 9., Klauzál u. 10., Klauzál u. 19., Klauzál u. 21. – OSTPhoto.

Kazinczy utca 41.

Építés éve: 1840 körül, 1881 emeletráépítés, 1914 földszintes műhely • Tervező: nincs adat • Építető: nincs adat, kélsőbb Stahl Katalin, Heuffel Adolf • *Volt orthodox kóser húsfeldolgozó műhely és bolt, ami 1914-től 2002-ig működött az egyemeletes kisvárosias lakóház udvarán. 2002-ben, az idegenforgalmi kiadványokban is szereplő, a háború után egyetlenként megmaradt kóser bentest kiköltöztették, a házat eladták, kiürítették, engedélyezett bontása napirenden szerepel.*

KULTÚRTÁJ VAGY IPARI TÁJ?

MI LESZ A SORSA A TOKAJ-HEGYALJAI VILÁGÖRÖKSÉGI KULTÚRTÁJNAK?

Mostanában a határon túli, tőketerebesi, szén-alapú hőerőmű aggasztja a tokaji bortermelőket. Vajon milyen hatása lehet az aszúszemeket érlelő, érzékeny mikroklímára egy ilyen közeli hőerőmű légszennyező hatása? Úgy hírlílik, a magyar kormány környezetvédelmi minisztere is véleményezésre készül. De hogyan fog érvelni a Tokaj-Hegyalja Világörökségi kultúrtáj védelmében az illetékes miniszter esetleg a kormányfő vagy a Köztársasági Elnök Úr, ha a magyar oldalon érzéketlen, a Világörökségi kultúrtájra vonatkozó kezelési tervet semmibevevő fejlesztések történnek?

A tokaj-hegyaljai kultúrtájban az elmúlt évtizedben, a történelmi szőlő- és bortermelési hagyományokat folytatva, nagyszegű bel- és külföldi befektetések történtek. Ezek sikeresen erősítik a hagyományos borkultúrát, s a Világörökségi kultúrtáj értékeit.

Ezzel szemben manapság nagy aktivitás figyelhető meg olyan beruházásokban, melyek a kultúrtájat ipari tájjá alakítják.

- Aranyos-völgyi szivattyús vízierőmű – az országos tervnek és a kezelési tervnek ellentmondva, a Natura 2000 területén.
- Szerencsi szalmaégető erőmű – a város érkezési oldalán félrevezető világörökségi (?) díszkapuval.

- Erdőbénye környékére a Bányakapitányság által nemrég kiadott kovaföldbányászatot előkészítő feltáró fúrások engedélyezése. A település határában, ahol a Béres-csoport nemrég 2 milliárdot investált 70 hektáros szőlőültetvényébe és pincészetébe, s ahol közelmúltban az idegenforgalmat szolgáló szállodák épültek.
- Károlyfalván – közel a szlovák határhoz – fabrikettáló üzem létesül energjaerdővel.
- Az autópályaépítéshez szükséges hegyaljai kövek szállítása, az egyéb átmenő teherforgalom Tokajra, a Világörökség emblematikus városára, a lakosság és az idegenforgalom számára máris elviselhetetlen mértékű forgalmi, zaj- és porterhelést jelent.
- Ugyanakkor a Szentendrei skanzenben több száz millióért hegyaljai házakat rekonstruáltak.

A lakosság és a borászok – Tokaj és a Világörökségi Egyesület tiltakozik. De kiderül, Magyarországon nincs kihez fordulni. A Világörökségnek van titkársága, de nincs felelőse, hatásköre, csak a hazai ICOMOS hallatja nem túl radikális hangját. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak a világörökséggel kapcsolatban nincs törvényi feladata!? Az sincs kizárva, hogy e beruházások európai pénzbeli támogatottságainál épp a világörökségi helyszínre hivatkoznak a befektetők. Miközben a tőketerebesi fejlesztés hatástanulmánya az interneten magyar nyelven is hozzáférhető, ez nem mondható el a felsorolt magyar fejlesztések egyikéről sem.

A probléma gyökere, hogy bár Magyarország 1972-ben csatlakozott a Világörökségi Egyezményhez, s erről 1985-ben törvényerejű rendeletet alkotott, az ennek 5. cikkelyében vállalt szervezeti, jogi, költségvetési intézkedések; összességében az állami szerepvállalás definiálása elmaradt, s a kultúrtájra vonatkozó sajátos törvények, rendeletek, költségvetési összefüggések hiányoznak. E törvényerejű rendeletben a 6. cikkely 3. §-ban elkötelezték magukat az államok, hogy: „Az Egyezményben részes minden Állam vállalja, hogy nem foganatosít semmi olyan intézkedést, mely közvetve vagy közvetlenül károkat okozhat az 1. és 2. cikkekben említett olyan kulturális vagy természeti örökségben, mely a jelen Egyezményben részes más Államok területén található.” Mit mondhatnak tehát a szlovákok az esetleges magyar tilakozásra? Hogy seperjünk a saját házunk (kultúrtájunk) előtt! Mint látjuk, van mit! De mindez miért csak a civil szervezetek ügye és miért nem az államé, a kormányé, s az illetékes szervezeteké?

Miskolc, 2007. szeptember 17.

Bodonyi Csaba DLA

a Tokaji Világörökségi Egyesület Építési bizottságának tagja, Tokaj város főépítésze

A legnagyobb hiba, amit elkövethetünk, azt hinni, hogy a biomasszaerőműről az utóbbi időben elhangzottak a világörökségről, a tokaji borról szólnak. Többről van szó.

Ebben az erőműben mezőgazdasági hulladékot, bálázott szalmát, kukoricaszárat és emellett energiafűvet fognak elégetni. Ha valaki ismeri a terület múltját, ismeri természeti adottságait, pontosan tudja: ez a vidék e hulladékokból nem terem felesleget. Az erőmű 60–80 km-es körzetében, ahonnan ide kell szállítani a tüzelőanyagot, jobbra kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek fekszenek, ahol az intenzív mezőgazdálkodásnak soha nem volt nagy hagyománya és sikere, ahol az országos termésátlagokat csak négy-ötösörös befektetés mellett lehet megközelíteni, ahol nem a piac, hanem mindig a támogatás alakította és hízalt a szántókat. Olyan tájról van szó, mely csak addig adott otthont és megélhetést lakóinak, amíg a szántók és a rétek, legelők aránya közel azonos volt, és a gazdálkodás tengelyében az állattartás állt. Addig a falvak népessége nőtt, lakói gyarapodtak, a vidék a megye éléskamrája volt. Aztán más szelek kezdtek fújdogálni. A kisebb gazdaságokat nagyobb, „versenyképesebb” egységekbe kényszerítették, az állattartás fokozatosan háttérbe szorult, a mezőgazdaság nem az igényekhez, hanem a politikai, gazdaságpolitikai változásokhoz igazodott, amiket a mindenkori támogatási rendszer közvetített az egyesüléssel foglalkozó, s egyben dagadozó szövetkezetek számára. A táj népessége a lábával szavazott a változások ellen. Az intenzív mezőgazdaságra való áttérése nagyobb vérvesztéssel járt, mint az I. és a II. világháború együttvéve (beleértve Trianont is, mert a Bodroglóköz az is sújtotta), s mára az éléskamrából hátrányos helyzetű öregek otthona lett. Ez a kérdésnek csupán az egyik oldala. A másik ennél sokkal sötétebb, sokkal fenyegetőbb. És elsősorban azokat fenyegeti, akik a városokban élnek.

Gondolják végig mi történt eközben a környező városokban, legyen szó Szerencsről, Sárospatakról, Sátoraljaújhelyről vagy Tokajról. Az emberek a folyamat elején azt ették, amit a környező vidék falvainak lakossága megtermelt. Aztán változni kezdett a helyzet. Eleinte csak egy megyei elosztó hálózat nőtt ki a semmiből. A tejet összeszedték, elvitték Miskolcra a tejgyárba, s onnan került vissza az üzletekbe. Hasonlóképp járt a hús, a zöldség. Egyre többet és többet utazott, hogy a városi emberek asztalára kerülhessen. Most ott tartunk, hogy a tej a nálunk „sokkal kedvezőbb” mezőgazdasági adottságokkal rendelkező Szlovákiából kerül a TESCO polcaira, a tejtermékek Hollandiából, Dániából jönnek; a hús szintúgy, néha Dél-Ame-

rikából. E folyamat eredményeként ez a vidék már képtelen ellátni a környező városokat. Ha a „nagyellátórendszerek” összeomlanak, ha a TESCO, a Profi, a CORA és a többiek hirtelen arra eszmélnek, hogy többé nincs mivel, nincs min, nincs hol szállítani, a környék városaiban egyszerűen nem lesz mit enni, mert a vidék ma nem élelmet, hanem ipari nyersanyagot termel, akkor is, ha ennek egy része élelmiszeripari nyersanyag. Hiába indulnának el a falvakba a városlakók, hiába próbálnák lesöpörni a padlást, mert a padlásokon nincs semmi, a falvak lakói ugyanazt a levesport, zacskós és konzerv termékeket eszik, mint bárki más. Ha akadozni kezd a szállítás, ha az élelmiszeripar termékei nem jutnak el a boltokba, a vidék lakói éhezni fognak, azután éhen fognak halni.

Mi köze van mindennek a biomasszaerőműhöz?

Azok az emberek, akik a környező falvakban mezőgazdálkodással foglalkoznak, egyre kegyetlenebb választás előtt állnak. Vagy felhagynak a termeléssel vagy idomulnak az agrárpolitika követelményeihez. Élethalálharc ez, amelynek tétjét alig lehet felfogni. Abból, amit a vidék kiszolgáltattóságáról mondtunk, sejteni lehet, nem csak a termelők életéről van szó. Ha az erőmű elindul, új igény keletkezik. Nem szalmára – mert ami szalma megterem, azt nagyrészt ma is felhasználják. De energiafűre. Megfelelő támogatás mellett az emberek nagy része a borotvaélen táncoló intenzív búza- és kukoricatermelés helyett örömmel vált majd a biztos piacot jelentő új termékre. A szántók helyén egyszerre megjelenik az energiafű. De nemcsak a szántókon, mindenütt, ahol el tudja szórni a magyait. Árokpartokon, utak mentén, mezsgyéken, elhagyott kertekben, a szőlők sorközében, ahová csak eljuthat a szelek szárnyán, ahol meg tudnak kapaszkodni a gyökerei. Addig, amíg a városban arról álmodoznak, hogy az erőmű által termelt hőhulladékból majd fedett „jégpályauszodakorszerűfűtésrendszer” lesz, addig künn a földeken a művelt és műveletlen területeken lassan, de biztosan az energiafű uralja majd a tájat. Akinek vannak rétjei, jól tudja, milyen kilátástalan küzdelmet kell folytatnia a vizek hátán terjedő gyalogakáccal. A küzdelem nehéz, de nem teljesen eredménytelen. Szárzúzóval, többszöri kaszálással a legelő fenntartható. De ha energiafű lepi el, nincs kasza, amely megvédené tőle. Ő lesz az úr, ha tetszik, ha nem. Gondoljuk végig, mi vár ránk, ha eljön az a nap, amikor egy közel-keleti vagy bármilyen más konfliktus megemeli az olajárakat, összeomlik a szállítás, nem érkezik meg a hús, a tej, a zöldség, a gyümölcs azokról a távoli helyekről, ahol ma megtermelik és feldolgozzák őket. Mi lesz a városlakókkal? Meg fogjuk enni az energiafűvet? Lesz jószág, amely megeszti? Feltette valaki ezeket a kérdéseket?

Az erőmű kényszerpályára állítja e vidék egyre rosszabb helyzetben lévő mezőgazdaságát. E kényszerpálya végén az élelemtermelésnek egyetlen feltétele sem lesz meg. Nem lesz ember, aki tudja, mit kell tenni, ha lenne is, nem lesz eszköze sem a termeléshez, sem a feldolgozáshoz. Lehet, hogy vetni tudunk, de enni már nem. Ahogy az egyik kenézleli vén mondta volt dédunokájának. „Szörnyű sorsotok lesz fiam! A küszöb elé is vetni fogtok, mégis éhenhaltok.”

Azzal vádolnak bennünket, hogy csak tiltakozni tudunk. Tiltakozni a haladás ellen. Nos, ha az ember látja, hogy a szakadék felé menetelünk, igenis tiltakozni kell a „haladás” ellen. Ha valaki nekünk akar jót, abban kellene segítenie, hogy a környező vidék újra alkalmas legyen élelemtermelésre, hogy e hátrányos helyzetű öregek otthona ismét éléskamrává válhasson. Az erőmű nemhogy nem segít ebben, de tovább hajszol bennünket abba a zsákutcába, amelyben jelenleg is menetelünk.

Ez a vita nem az erőműről, nem a világörökségről, nem a tokaji borról szól, hanem a holnapról. Nem arról, hogy hány ember fog ma munkát kapni, hanem hogy hány fog holnap éhenhalni. Ha tovább megyünk ezen az úton, a nem is olyan távoli jövőben, éhező gyermekeink sírását hallgatva már nem lesz választásunk. Megmutathatjuk nekik az erőművet, a rekreációs központokat és a haladás számtalan más csodáját, amelyek akkor már a szó szoros értelmében a kenyeret veszik ki a kezünkéből.

Nem szabad továbbmennünk ezen az úton. Egyetlen lépést sem volna szabad megtennünk. Nem lenne szabad építenünk semmit. Sem erőművet, sem autópályát, sem gátat, sem víztározót, egyetlen épületet sem. Semmit. Meg kellene állnunk, mélyen önmagunkba néznünk, és aztán minden erőnket, energiánkat, erőforrásunkat arra kellene fordítanunk, hogy visszaadjuk e vidék termőképességét.

Zalkod, 2007. október 26.

Molnár Géza

HEGYALJAI HÍREK

Kezd elmérgesedni a harc a szerencsi szalmaerőmű megépítését tervező BHD Hőerőmű Kft. és a Tokaj-hegyaljai borászok között. A Hujber Ottó szocialista nagyvállalkozó – egy időben a párt vállalkozói tagozatának vezetője – érdekeltségébe tartozó cég kedden közleményében hazugnak nevezte a létesítmény ellen tiltakozó borászokat. A társaság szerint nem igazak a borászok állításai, hogy az erőmű megépítése veszélyezteti a tokaji borvidék világörökségi státusát, hogy az ezzel járó kamionforgalom elviselhetetlen

terhet ró a környezetre, és az sem, hogy az erőmű miatt visszaesik a borturizmus.

Botos Győző, a BHD szerencsi projektmenedzsere elismerte, hogy a társaság nem egyeztetett a tokaji önkormányzattal. Mint fogalmazott, a környezetvédelmi hatóságtól kapott listán lévő, az erőmű védőtávolságán belül lévő 13 önkormányzattal tárgyaltak, ám ezek között valóban nem volt ott Tokaj. Megjegyezte, hogy az engedélyezési eljárás nem titokban zajlott, így bármelyik egyeztetésen részt vehetett volna bárki, aki ellenzi a beruházást.

Kérdésünkre, miért Szerencsen épül szalmatüzelésű erőmű, ahová 60–80 kilométerről kell az évi 265 ezer tonnányi tüzelőanyagot szállítani, miért nem az Alföldön, azt a kitérő választ adta, hogy ez lesz az első ilyen beruházásuk, de tervezik, hogy ott is építkeznek a későbbiekben. Hozátette, hogy az erőmű nemcsak szalmát, hanem parlagfűvet is elégethet, aminek köszönhetően létrejöhet az első parlagfűmentes térség az országban. Botos szerint a szalma szállítása nem okoz komoly környezeti károkat, az erőmű miatt óránként kevesebb, mint egy kamion fog érkezni Tokaj felől.

Az erőmű közvetlenül 133, közvetve – az agráriumban – több tízezer embernek ad jobb megélhetést, érvel a BHD, amely évi 3 milliárd forintos többletjövedelmet ígér ezeknek az embereknek. A cég a környezeti hatástanulmányra hivatkozva azt állítja, az erőmű működése nem befolyásolja Hegyalja mikroklimáját, ahogyan a szerencsi cukorgyáré vagy a mádi kaolin- és zeolit-feldolgozóüzemé sem befolyásolta.

A társaság azt is kiemeli: a Tokaji borvidék világörökségi kezelési terve támogatandónak tekinti az energiaellátás helyi, környezetbarát megoldását, a mezőgazdaság jövedelemtermelő képességének javítását. Az erőmű építészeti terveit a világörökségi tervtanács véleményének figyelembe vételével készítették el, egyebek mellett ennek hatására került távolabb a 37-es úttól, és ennek hatására süllyesztették le a kazánházakat 6,5 méteres mélységbe.

A tokajiak viszont a világörökségtől döntő párizsi szerződésben bíznak. Azt várják, hogy az UNESCO részletesen megvizsgálja a beruházást, amely szerintük veszélyezteti a világörökségi védettségű borvidék arculatát. A borászok aláírásokat is gyűjtöttek a beruházás ellen, szeretnék Fodor Gábor környezetvédelmi minisztert is bevonni az ügybe. Erre a zöldtárca sajtóosztályáról kapott válasz fényében kevés esélyük lesz. A minisztérium szerint „a szerencsi szalmatüzelésű biomassza-erőmű kérdése nem környezetvédelmi kérdés. Az ipari és turisztikai szempontokat figyelembe véve az erőmű megépítéséről vagy meg nem építéséről az ott

élőknek kell dönteniük”. A minisztérium szerint környezetvédelmi szempontból a tervezett létesítmény „korszerű, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő, a kibocsátott káros anyagot minimális szinten tartó erőműnek számít”.

(Index)

Első fokon elutasította az Aranyos-völgybe tervezett szivattyús energiatároló környezetvédelmi engedélykérelmét a zöldhatóság. A mintegy hat kilométer hosszú Aranyos-völgy a déli-Zemplén legszebb tájain, Aranyospusztá, Sima és az úgynevezett Magyar-rét között kanyarog. A jórészt meredek falak övezte teknő keleti végét három kilométeres horpadás, a Hideg-völgy zárja le. A táj uralkodó fafajtája a cser, de előfordul itt bükk, gyertyán és különböző fenyők is. A vidék népszerű kirándulóközpont: az autós és gyalogos turisták különösen a völgy felső végét, a már említett Magyar-rétet, illetve a közelében található parkolót kedvelik. Innen csodálatos kilátás nyílik mind Erdőbénye, mind a környező, döntően négyszáz méter fölötti hegyek felé.

A két, egymásba nyíló völgy adottságai közé tartozik, hogy csak egy irányban, Aranyospusztá felé nyitottak, azaz szinte tálcán kínálják magukat egy víztároló létesítésére – mondta Lukács András László. Az idős, az ügyben meglepően jártasnak tűnő férfi szerint vélhetően e tulajdonság keltette fel a kilencvenes évek elején néhány energetikai szakember figyelmét, és az Antall-kormány hivatalba lépése után nem sokkal elkészítették egy ide szánt szivattyús energiatároló terveit. E különleges üzem két mesterséges tóból, egy alsóból és egy felsőből áll. Az előbbi egy völgyben, az utóbbi egy hegy tetején kap helyet. Az eljárás egyszerű: éjjel, az olcsó árammal magasba pumpálják a vizet, majd nappal, amikor jó pénzért lehet értékesíteni az energiát, lezúdtatják az alant lévő turbinákra. Mindezt a föld alatt teszik. A haszon a két ár közötti különbség.

Az aranyos-völgyi tervnek pusztán egyetlen szépséghibája volt, a vízhiány, ám egy ötlettel ezt a problémát kiküszöbölték. A hiányzó, illetve a párolgás miatt óhatatlanul elillanó folyadékot az ide mintegy tizenhat kilométerre lévő Hernádból vagy a távolabbi Bodrogból kívánták pótolni. A beruházásból végül nem lett semmi, mert az 1994-es választások után a Horn-kormány az egészet elvetette. Igaz, 1998 óta rendszeresen előkerült az ötlet, de a terveken túl senki nem jutott.

Illés Zoltán, a Fidesz környezetvédelmi szakpolitikusa: A hagyományos energiatermeléssel szemben mi az alternatív termelési módokat támogatjuk, így a napenergia, a szélenergia, a geotermikus energia és a biomasszából nyerhető energia hasznosítását. A szivattyús módszer nem termé-